

Nr 289.

Av herr **von Sydow**, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 113 och 114.

I två den 24 februari 1927 dagtecknade propositioner — nr:is 113 och 114 — har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till omorganisation av det statsunderstödda sjukkasseväsendet. Propositionen nr 113 innehåller förslag till ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar; propositionen nr 114 förslag till förordning om erkända sjuk-kassor, om anslag till sjukkasseväsendets befrämjande samt till ändrade grunder för fördelning av detta anslag. Till grund för förslagen ligger ett inom socialdepartementet av tillkallade sakkunniga den 15 december 1926 avgivet betänkande i frågan (Statens offentliga utredningar 1926: 36). Detta betänkande bygger i sin ordning på andra särskilda utskottets vid 1926 års riksdag, av riksdagen godkända utlåtande nr 3 — återgivet i prop. nr 113 sid. 12—14. Beträffande innebörden i förslagen vill jag inskränka mig till att hänvisa till betänkandet och propositionerna.

Såsom en av ovannämnda sakkunniga har jag biträtt deras förslag. Detta har också i stort sett blivit följt i propositionerna. Ändringar hava emellertid gjorts å en del punkter. I den mån de ej äro av huvudsakligen formell art eller hänföra sig till detaljer av mera underordnad betydelse, avse de fyra olika punkter, antydda i prop. nr 113 sid. 37 och närmare utvecklade i prop. nr 114 sid. 20—29.

1. *De sakkunniga* hava föreslagit att den begravningshjälpverksamhet, som nu utövas av de statsunderstödda sjukkassorna, successivt skulle avvecklas; enligt *regeringsförslaget* skulle kassorna fortfarande få utöva sådan verksamhet.

2. *De sakkunniga* hava föreslagit, att den — enligt såväl deras som regeringens förslag — obligatoriska moderskaphjälpverksamheten skulle utövas av distriktssjukassorna; enligt *regeringsförslaget* skulle den tillkomma de s. k. primärsjukassorna.

3. Enligt *de sakkunniga* skulle distriktssjukassorna vara skyldiga mottaga individuellt anslutna medlemmar för fullständig sjukförsäkring; enligt *regeringsförslaget* skulle denna skyldighet vara inskränkt till sjukvårdsförsäkring — huruvida distriktssjukassorna ville meddela även sjukpenningförsäkring under den första sjukdomstiden finge bero på deras eget avgörande.

4. För upprätthållande av det föreslagna koncessionssystemet även i fråga om rikssjukassornas nybildning av lokalavdelningar hava *de sakkunniga*

föreslagit, att rikssjuk-kassorna skulle i sina stadgar angiva sina lokalavdelningar — nybildning av lokalavdelning skulle alltså ske i form av en stadgeändring, vilken stadgeändring emellertid skulle kunna ske i enklare former. I *regeringsförslaget* är skyldigheten för rikssjuk-kassa att i sina stadgar angiva lokalavdelningar borttagen; i stället föreskrives en uppgiftsskyldighet rörande nybildning av sådan avdelning.

Jag avser ej att här upprepa skälen för de sakkunnigas ståndpunkt i dessa olika frågor — de återfinnas i betänkandet sid. 55—56, 57—59, 78—79 och 144—145. I det anförande, varmed statsrådet och chefen för socialdepartementet motiverat *regeringsförslaget* i prop. nr 144, synes han ej heller vilja bestrida, att dessa skäl äga en viss grad av berättigande. Det huvudsakliga skälet för avvikelserna torde vara önskemålet att i största möjliga mån undvika rubbningar av de nu bestående förhållandena inom sjuk-kasserörelsen; detta särskilt av hänsyn till den allmänna opinionen inom rikssjuk-kassornas centralorganisation, som ställt sig bestämt avvisande mot alla dylika rubbningar. Gentemot detta önskemål ha de sakkunnigas skäl ej ansetts vara av avgörande betydelse.

Häremot må främst erinras, att redan i sakkunnigförslaget de medgivanden åt opinionen inom rikssjuk-kassorna, som kunna anses rimliga, kunna få anses vara gjorda. Hela systemet med försäkringens uppdelning på två olika typer av sjuk-kassor, ett system mot vilket ur organisatorisk synpunkt givetvis befogade erinringar kunna göras, är ju en eftergift åt dessa kassors bestämda motvilja mot att låta sig inpassa i ett verkligt enhetskasssystem.

Även i övriga punkter torde departementschefen hava underskattat betydelsen av de sakkunnigas skäl. Särskilt gäller detta i fråga om förläggningen av moderskapshjälperksamheten. Såsom ett av de viktigare skälen för en reform av den sociala sjukförsäkringen har anförts nödvändigheten av att densamma må kunna vinna anknytning till andra sociala välfärdsinrättningar. Även om omsorgen om barnaföderskor från det allmännas sida ännu ej vunnit en sådan utveckling, att mera bestämda riktlinjer för samarbetet på detta område kunna givas, torde det dock vara i hög grad önskvärt, att möjligheten till sådant samarbete hålles öppen, vilket säkerligen bäst sker genom att moderskapshjälperksamheten anförtros åt distriktssjuk-kassorna. Det av de sakkunniga i samma hänseende anförda skälet, att moderskapshjälperksamhet i den omfattning förslaget upptager kunde bliva allt för betungande för primärkassor, enbart bestående av kvinnor, har departementschefen ej funnit vara av avgörande betydelse. Häremot må framhållas, att enligt statistiken (Sveriges officiella statistik: Registrerade sjuk-kassor åren 1922—1924) ett flertal sådana kassor *ej alls* lämna moderskapshjälper och de flesta övriga allenast med en krona om dagen samt i allmänhet under en ganska kort tid. Då denna verksamhet borde vara ett verkligt intresse för sådana kassor, torde detta förhållande bero på de för

dem förhållandevis höga kostnaderna, vilka komma att ytterligare stegras därigenom, att moderskapspenningen enligt förslaget skulle vara lika med sjukpenningen.

Inom en stor del av landet finnes för närvarande allenast *slutna* sjuk-kassor. Ett önskemål är naturligtvis att öppna sjuk-kassor om möjligt överallt komme till stånd. Ej minst för genomförande av ett rationellt överflyttningssystem, något som även av departementschefen angives som ett viktigt önskemål, synes detta vara erforderligt. Ett betydande steg på denna väg vore taget, därest distriktssjuk-kassorna såsom de sakkunniga föreslagit bleve skyldiga mottaga individuellt anslutna medlemmar även för sjukpenningförsäkring. Departementschefen synes ock beakta detta, då han — prop. nr 113 sid. 37 — uttalar, att »i område, där endast slutna primärkassor finnas, tillsynsmyndigheten bör tillse», att distriktssjuk-kassorna bliva öppna. Utan stöd av något lagbud torde emellertid denna *tillsyn* möta betydande svårigheter och ej alltid kunna genomföras utan stridigheter.

Då jag sålunda ej finner de angivna ändringarna i de sakkunnigas förslag påkallade, får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte bifalla ifrågavarande proposition med följande — av en återgång till de sakkunnigas förslag på berörda punkter betingade — ändringar.

A) i propositionen nr 113 »Förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar:»

44 § första stycket erhåller följande lydelse:

Beslut om — — — — minst två tredjedelar av de röstande. Har beslut om ändring i erkänd sjuk-kassas stadgar i ämne, därom allenast på grund av de för erkännandet gällande villkor bestämmelse skall finnas intagen i stadgarna, eller i annat hänseende, då ändringen erfordras för erkännandets bibehållande, å sammanträde biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande, vare det ock giltt.

B) i propositionen nr 114 »Förslag till förordning om erkända sjuk-kassor»:

7 §: sista stycket utgår.

8 §: andra stycket utgår.

11 §: andra stycket utgår.

18 § erhåller följande lydelse:

Rätt till andel i sjuk-kassas tillgångar vid avgång ur kassan må ej tillkomma medlem i vidare mån, än att i stadgarna må kunna föreskrivas, att vid medlems överflyttning till annan sjuk-kassa visst belopp skall för hans räkning till denna utbetalas.

19 § utgår.

21 § andra stycket erhåller följande lydelse:

Sjukhjälp, som — — — — — åt dessa medlemmar. Distriktssjuk-

kassa skall därjämte åt kollektivt ansluten medlem, utom i fall som avses i 44 §, så ock åt individuellt ansluten medlem, som önskar tillförsäkra sig sådant understöd, bereda sjukpenning. Om sjukpenning — — — i distriktssjukkassa.

25 § första stycket erhåller följande lydelse:

Distriktssjukkassa skall vid barnsörd — — — tvåhundrasjuttio dagar.

29 § erhåller följande lydelse:

Sjukkassa skall upptaga fasta medlemsavgifter till bestridande av kostnaderna för sin verksamhet.

De fasta avgifterna skola vara så avvägda, att de i förening med andra kassans inkomster må antagas förslå till täckande av kassans löpande utgifter samt till bildande av en sjukhjälpfond.

De fasta avgifterna må icke göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å understödsrätt eller sjukdomsrisk eller ock betingas av stadgande i 30 §.

Uttaxering å medlemmarna må beslutas allenast i den händelse kassans inkomster finnas otillräckliga för de ändamål, vartill de skola användas.

31 § erhåller följande lydelse:

Då bokslut är uppgjort för sjukkassa, skall vad av kassans inkomster ej åtgått för löpande utgifter under det år bokslutet avser avsättas till fond (*sjukhjälpfond*), vars kapital och avkastning må tagas i anspråk allenast i den mån kassans inkomster ej förslå till täckande av dess löpande utgifter. Uppgår sjukhjälpfonden till ett belopp, motsvarande en och en halv gånger summan av de i genomsnitt för de tre sistförflutna åren erlagda fasta avgifterna, eller, där enligt stadgarna sjukhjälpfond skall bildas till ett högre belopp, det sålunda bestämda beloppet, äger tillsynsmyndigheten på ansökan av kassan medgiva, att avsättning till fonden må tillsvidare upphöra och att överskottet helt eller till viss del må användas för ändamål, som i stadgarna för dylikt fall angives. Överstiger fonden nu avsett belopp, äger ock tillsynsmyndigheten på ansökan medgiva, att den överskjutande delen eller viss del därav må användas för dylikt ändamål.

Tillgångar motsvarande sjukhjälpfonden skola redovisas — — — vid 5) stadgas.

34 §: andra stycket utgår.

35 § utgår.

42 § erhåller följande lydelse:

Förening, vilken — — — enligt lag är pliktig utgiva begravningshjälp eller sjukhjälp i annan omfattning än i denna förordning sägs.

Är förening som nu sagts pliktig utgiva begravningshjälp, älligge det föreningen att vid ansökan om erkännande foga försäkringsteknisk utredning rörande föreningens förpliktelser i sådant hänseende. Utredningen skall enligt av tillsynsmyndigheten fastställda grunder upprättas av person,

vilken innehar behörighet att utöva befattning som aktuarie vid livförsäkringsbolag eller av tillsynsmyndigheten förklarats behörig att upprätta utredningen. Föreningen äger att anlita tillsynsmyndigheten för utredningens upprättande och skall i sådant fall ersätta kostnaden därför med belopp, som bestämmas av nämnda myndighet. I utredningen skall såsom skuld upptagas en fond (*premiereserven*), motsvarande skillnaden mellan kapitalvärdet av föreningens förbindelser på grund av löpande begravningshjälputfästelser och kapitalvärdet av de nettoavgifter, medlemmarna må hava att ytterligare erlægga för nämnda utfästelser, därvid dock beträffande utfästelse, som återförsäkrats hos svenskt försäkringsbolag eller återförsäkringskassa, avdrag må göras för värdet av återförsäkringsinrättningens ansvarighet.

Kan ej föreningen redovisa tillgångar motsvarande premiereserven, äge tillsynsmyndigheten, därest erkännande som sjuk-kassa meddelas, förelägga kassan att inom viss tid hava täckt bristen, vid äventyr att erkännandet återkallas. Tillsynsmyndigheten äge ock, så ofta den finner sådant nödigt, förelägga kassan att avgiva dylik utredning samt, där brist föreligger, meddela föreläggande som ovan sagts.

För begravningshjälpverksamhet, som utövas av sjuk-kassa, skola upptagas särskilda fasta avgifter, vilka skola vara så avvägda, att de i förening med andra för verksamheten avsedda inkomster må antagas förslå till täckande av kassans löpande utgifter för verksamheten, till bildande av premiereserv som ovan sagts samt till skälig andel i kassans förvaltningskostnader. Avgifterna må icke göras mera olika för olika grupper av kassans medlemmar än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å understödsrätt eller dödsfallsrisk.

Över av sjuk-kassa utövad begravningshjälpverksamhet skola särskilda räkenskaper föras.

Tillgångar motsvarande här ovan angiven premiereserv skola redovisas på sätt i 31 § andra stycket sägs.

43 § 2 erhåller följande lydelse:

Rikssjuk-kassa skall, där densamma ej är uteslutande eller huvudsakligen avsedd för personer tillhörande visst yrke, vara uppdelad i lokalavdelningar, vilka skola angivas i kassans stadgar med uppgift tillika om deras verksamhets-hetsområden. Lokalavdelning skall — — — — mindre medlems-grupp än 25 personer.

43 § 4 erhåller följande lydelse:

I de vid ansökan om erkännande fogade uppgifterna rörande medlemmarna skall förening indelad i lokalavdelningar lämna uppgift om medlemmarnas fördelning på lokalavdelningarna. Nedgår antalet medlemmar i lokalavdelning under 25, åligger det rikssjuk-kassas styrelse att ofördröjligen därom göra anmälan hos tillsynsmyndigheten.

Uppnås ej nämnda tal åter inom tre månader, äger tillsynsmyndigheten på

sätt i 39 § sägs anvisa kassan att vidtaga sådan ändring i sina stadgar, att nya medlemmar ej må antagas inom lokalavdelningens verksamhetsområde.
43 § 5 utgår.

44 § erhåller följande lydelse:

Förening, som — — — eljest återkallas. Vad sålunda stadgats skall i tillämpliga delar gälla, även då anslutning till distriktssjukkassa för beredande av moderskapshjälp ej kan vinnas.

45 § sista stycket erhåller följande lydelse:

Försummas anmälan, som är föreskriven i 37 § eller 43 § 4 mom. straffes den försumlige med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

46 § sista stycket erhåller följande lydelse:‡

Försummelse att göra anmälan, som är föreskriven i 37 § eller 43 § 4 mom. skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där kassans styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

I övrigt torde göras de ändringar beträffande paragrafhänvisningar m. m., som betingas av nu föreslagna ändringar.

Stockholm den 18 mars 1927.

Hjalmar von Sydow.